

VYKORT FRÅN KALMAR

Joanna Zawieja

”Det finns inget som helst bevis att projektet Konstmuseum i Stadsparken har stöd från stadsinvånarna. Ingen opinionsundersökning eller folkomröstning har förekommit i ärendet.”

Ur överklagan till regeringsrätten, Sigvard Elgán, 2007

Jag besöker Kalmar Konstmuseum drygt en månad efter invigningen. På väg till museet passerar jag pittoreska villakvarter och det idylliska torgprojektet. När jag når Stadsparken och skymtar den svarta volymen bland trädkronorna känner jag igen museet med ens, jag har sett bilderna. Redan veckor efter slutförandet är museet en igenkännbar figur. Det har publicerats i flertalet skrifter och ytterligare fler ska det bli. Uppskattande i dagspressen och internationella designtidningar, ifrågasättande och svartmålande i lokalpress. Och härmed är även Kalmar stad i färd med att inpräntas på den där kartan, den som avser att producera konkurrenskraftig lokal identitet genom en bildekonomi. Det tycks symptomatiskt att Tham & Videgård Hansson som står bakom detta ikonbygge är ett av få svenska arkitektkontor som bygger i Kina där västerländsk arkitektur för tillfället är ett så effektivt bildalstrande verktyg.

Kalmar konstmuseum gör en stilig bild. Den reliefklädda volymen har en ståtlig närvaro i form och höjd, trots ödmjukheten

i placering. Grönskande junidagar smyger den sig fram bakom träden. En till uttrycket massiv kropp iklädd ett skört fodral. Svärtan i fasaden förefaller vilja kamouflera huset men råkar åstadkomma motsatsen. Vissa av fönstren går ända fram till hörnen över betongytterväggarna och förstärker intrycket av enbart ett tunt plywoodhölje till fasad, det ger volymen lätthet. Museet är tjustigt exteriört, det ansåg jag även innan jag besökt det.

Vad är då så kontroversiellt med det här bygget att det får 1700 kalmarbor att underteckna en protestlista? Att bygget överklagas till regeringsrätten och blir i och med det uppskjutet ett halvår.

”Det bör även påpekas att trivselvärdet för kalmarboende blir avsevärt försämrat om byggnation i parken kommer till stånd.”

Ur överklagan till regeringsrätten, Sigvard Elgán, 2007

Nu är museet byggt. Kvinnan i entrékassan berättar att det tar mindre mark i anspråk än de redskapscontainrar som kommunen hade stående här tidigare, museets fasad är sluten nog för att inte stirra ut solbadarna i parken och tar man sig högst upp i huset väntar nya vyer över staden. Jag funderar på trivselvärde. Trivselvärde och mysig arkitektur, benämningar ansedda som förminskande

som ingen Arkitekt sätter på sina byggen, (trots att det mesta som byggs i det här landet ändå bör rubriceras som mysigt.) Kalmar konstmuseum är mysigt och bekant. Rumssekvenserna påminner mest om ett dockhus. Programmässigt är museet ytterst konventionellt och de beteenderum det erbjuder är välkända. På inget sätt stör huset min föreställning om ett behärskat museibesök. Den mest grundläggande av de programmatiska frågorna, för vem man bygger, är löst på klassiskt manér: det är en betalande publik som i väl avgränsade rum tar del av konsten.

Entrén är förlagd till en glasad länk mellan museivolymen och restaurang *Byttan* av Sven Ivar Lind, och kan nås från två motsatta håll. Den bildar en strikt gräns, med en platsgjuten entrédisk som vakt. Utöver de helglasade vyerna finns här betong. Den industriromantiska jargongen som, mer eller mindre konsekvent, klär hela museet är påtaglig redan här.

Från entrén nås åt ena hållet passagen till *Byttan* och åt andra det platsgjutna trapphuset som är förflyttningssnavet i museet. En trappa ned i markplan finns en barnverkstad med direkt koppling till parken. Första utställningsrummet, salen för tillfälliga utställningar, ligger en halv trappa upp och är ett vitt, närapå kvadratisk rum med ena väggen helt uppglasad mot parkens vattensida (möjlig att stänga för vid behov). Rummet belyses, vid sidan av dagsljuset, med lysrör monterade mellan de synliga betongbalkarna. Utställningsmässigt förefaller det vara ett lätthanterligt rum. Ytterligare en trappa upp finns ett intimt svart videorum, ett bibliotek och

personalens arbetsytor. På översta planet i museet ligger salen för den permanenta samlingen, med tre norrljuslanterniner och ett mindre kvadratisk fönster längst ut på vardera väggen. Med sin sågtandssektion och de små kvadratiske utblickarna har den här salen en egensinnighet som lätt tar över intrycket.

De här staplade salarna är visserligen skilda i karaktär, men ändå blir den sammantagna upplevelsen ett monotont trapphus som leder till diverse lådor. Salarna blir till avgränsade montrar, ett intryck som förstärks av den inte fullt ut drivna industriella ytan. En *brutalism light* med flammiga betongväggar å ena sidan och prefabricerade fönsterbrädor i en betong som mest lyckas efterlikna Corian å andra, specialritade malplacerade innerdörrar över buktande betonggolvet, skyltar direkt målade på väggen men även överflödiga lister där vit färg övergår i betong. Det är som om huset inte kan bestämma sig. Valet av industritapeten är egentligen inte förvånande, med tanke på hur den numer förknippas med överblivna rum klara att tas över och gentrifieras av den kreativa hipstern. Det är en idag återkommande tapet i konstrum, i vissa fall grundad i en förändrad ekonomisk verklighet i före detta industristäder. I nybygget Kalmar konstmuseum blir det till en iscensättning av en främmande kontext.

Jag uppskattar grovhet, rätt använd för den med sig en ödmjukhet, en tillgänglighet och en taktilitet där användaren inte är det stora hindret, inte är i vägen. Men om den inte åtföljs av några implikationer för programmet – alternativt är resultatet av

ett förlopp – ser jag inte varför den industriella råheten skulle vara något annat än en samtida kuliss likt den vita kuben eller den borgerliga salongen.

Arkitekturen befinner sig i ett bildmässigt rum som i stor utsträckning sätter dess agenda, en agenda där programmet inte alltid ryms (så vida det inte producerar oneliners typ basketplan på mcdonaldstak, offentligt torg i pradabutik eller skateboardåkare ovanpå operan).

I Kalmar konstmuseum föll programmet utanför bilden och opinionen vände. Konflikten som utspelats i pressen mellan finkulturen och folket överbryggades ju klarare det blev att bygget i huvudsak bestod av fina vyer. Protesterna avtog i en enighet kring det goda med att placeras på kartan och den bildekonomi som alstrat bygget verkar även vara den som slätat över ilskan. Kvar står en ganska bekant och nästintill mysig bild av ett samtida konstrum.

Skulle den råa kulissen kunna fullföljas och byggnaden programmeras om? De så omtalade lättbytta fasadkassetter kan ändra färg och material. Salarnas monterkaraktär kan utnyttjas, bekläs och bebyggas. Barnateljén kan bli smitväg in i byggnaden och de anställdas kök intill biblioteket kan inrymma diverse tillställningar. Uppfattat som ett ramverk att fortsätta fylla (det måste ju för övrigt vara det dolda syftet med den flammiga betongen) kan museet bli till ett riktigt dockhus, ett hus som genom sina kulisser övar och experimenterar inför framtida roller, klär ut och klär om, ställer ut och ställer om. ■

